

פרשת יתרו

צִדְקָה מְעֻשָּׂה לַמִּצְוָה – יְתָרוֹ

וַיִּשְׁמַע יְתָרוֹ כִּהְיוּ מִדְּיָן חֲתָנוּן מִיִּשְׂרָאֵל – האם לא פגשנו כבר את יְתָרוֹ?

השבת נזכה ב"ה, לקרוא בפרשת יְתָרוֹ, שהנושא העיקרי שבה, הינו מעמד הר סיני ומתן תורה. פרשתנו פותחת בפסוק "וַיִּשְׁמַע יְתָרוֹ כִּהְיוּ מִדְּיָן חֲתָנוּן מִיִּשְׂרָאֵל מִיִּשְׂרָאֵל עָמּוּ...". יתרו אינו זר לנו, כי התוודענו אליו כבר בפרשת שמות, כאשר משה, הבורח מפני פרעה, מוצא אצלו מקלט ונושא את ציפורה בתו לאשה. אומנם בתחילה הוא נזכר בשם רעואל, אך אחר כך, עדיין בפרשת שמות, שבה התורה ומזכירה אותו בשם יְתָרוֹ, על כל תאריו המופיעים בפסוקנו, "וּמִיִּשְׂרָאֵל הָיָה רֹעֵה אֶת צֹאן יְתָרוֹ חֲתָנוֹ כִּהְיוּ מִדְּיָן...". מכיון שהתורה אינה מציינת פרטים אלא אם כן יש בהם צורך, ובמיוחד כאשר הם מוכרים לנו ממקום אחר, עלינו להניח שתארים אלה חשובים, ובמיוחד כאשר הם נזכרים בשנית בפרשתנו. כדי שנוכל להשיב, עלינו לפתוח צוהר למילים 'חֲתָנוֹ' ו-'חֲתָנוֹ'. ואם אנו כבר עוסקים בהם, ננצל את ההזדמנות ונרחיב את הדיבור על מהותן ושמותיהן של הדמויות העיקריות, הבאות בקשרי שידוכין. לצערנו, יש נטייה בדורנו, הבאה לידי ביטוי בעיקר בעולם הבידור ובתקשורת "העממית", להציג את החֲתָנוֹ והחֲתָנוֹת, ובמיוחד את החֲתָנוֹת והחֲתָנוֹת, כדמויות נלעגות ו/או מרושעות, שניתן לתלות בקולרן את כל הבעיות שבעולם.

בלשון המקרא החֲתָנוֹ הוא אבי הכלה, וב"ה הקב"ה זיכה אותי להיות חֲתָנוֹ. במסיבת השידוכין שערכנו לאחת מבנותינו, שאלתי את הנוכחים, מי מכיר היטב את חתנה של בתי, עד שיוכל לספר לי עליו דברים טובים. השאלה "המכשילה", נועדה לעורר את השומעים לקראת הנושא שרציתי לדבר עליו. אחד מידידיו של החֲתָנוֹ קם והחל למנות דברים בשבחו. אמרתי לו שקשה לי להאמין שהוא מכיר "עד כדי כך" את חתנה של בתי, אך הוא ואחרים התעקשו שהוא מטיב להכירו. הודיתי להם, אך הבהרתי להם שהדברים שנאמרו, והדברים שרצו להכביר ולהוסיף על הנאמר, אינם מתייחסים כלל לחתנה של בתי, שכן סביר להניח, שהחתנים שבע"ה עוד יהיו לה, לא נולדו עדיין. המשיבים התייחסו בדבריהם למעשה לחֲתָנוֹ שלי, ולא לחֲתָנוֹ של בתי. התואר חֲתָנוֹ בלשון הקודש, מתייחס אל החֲתָנוֹ ולא אל הפְּלָה היעודה, בתו של החֲתָנוֹ, האמורה להינשא לו. התואר חֲתָנוֹ מופיע לראשונה בסיפור הפיכתה של סדום, אחרי שהמלאכים מגלים ללוט את דבר המהפיכה שהקב"ה עומד לחולל, "וַיֵּצֵא לוֹט וַיְדַבֵּר אֶל חֲתָנָיו לֵקַחֵי בָנָתָיו וַיֹּאמְרוּ קוֹמּוּ צֵאוּ מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי מִשְׁחִית ה' אֶת הָעִיר". לוט החֲתָנוֹ, פונה אל "חֲתָנָיו לֵקַחֵי בָנָתָיו", ולא אל "חֲתָנֵי בָנָתָיו", כי החֲתָנוֹ "שייך" בעצם לחֲתָנוֹ.

מעניין שבלשון המקרא שמותיהם של הורי החֲתָנוֹ שונים מאלה של הורי הפְּלָה. אם הורי הפְּלָה הם בגדר חֲתָנוֹ וְחֲתָנוֹת של החתן, הרי שהורי החתן קרויים חֲסָם וְחֲמוֹת של הפְּלָה, והיא כלתם, הפְּלָה שלהם (לא של בנם – החֲתָנוֹ). מדוע קרויים החֲתָנוֹ, הפְּלָה, החֲתָנוֹ והחֲסָם בשמות אלה, ומה טיבו של הקשר שבין כל אחד מבני הזוג מהם להורי בן/בת הזוג שלו? לפי פנימיות, נשמותיהם של החֲתָנוֹ והפְּלָה הם בעצם שני חצאים של נשמה אחת "שנחתכה" בצורה מיוחדת והתחלקה לשתי נשמות, האחת זכרית והשניה נקבית. כאשר החתן מגלה את הכלה היעודה, הוא חש שהיא אכן יכולה להביאו לידי שלמות. כל עוד לא נישא הרי הוא מכונה בארמית "פלא גופא" (=חצי גוף), מכיוון שתפקודו, ברוחני לפחות, מוגבל. ניקח מהאותיות המרכיבות את המילה 'חֲתָנוֹ' צירופים שונים, העשויים להאיר זוויות שונות של השם. השם חֲתָנוֹ פותח באות ח', ובעצם באותיות חת מהן בנויה האות חית. מה מיוחד באות זו? אות זו כפי שהיא כתובה בכתב אשורי (בו כותבים ספרי תורה), בנויה מחיבור של שתי אותיות. בשיטה הלא-קבלית, היא בנויה מחיבור של שני מופעים רציפים של האות ז', ז+ז ← זז. ראשי האותיות ז' המתחברות לאות זז' כמו שבורים בקצותיהם הפנימיים, ונוטים כלפי מעלה, בחלל שביניהן. שני הקווים הדקיקים יוצרים את החיבור.

בתיאור הבריאה של האשה (חוה אימנו), מספרת לנו התורה, "וַיִּקַּח אֶחָת מִצְלַעֲתָיו וַיִּסְגַּר בָּשָׂר תַּחְתָּנָה". כדי שהזיווג יצליח, על החתן כמו לשוב ולפתוח את הפצע שהתאחה, כדי שניתן יהיה לשוב ולחבר אליו את בת הזוג החסרה, לחיבור אמיתי ושלם. יש לשבור לשם כך את האנוכיות ואת תחושת הגאווה שלו על השלמות הקיימת אצלו לכאורה ולקבל את עובדת היותו חסר, כדי שהחיבור יעלה יפה. ואז, אם הזיווג נעשה נכונה על דרך הקדושה, הוא אמור להביא למצב רוחני ברמה שמעל לדרך הטבע, "וַהֲיִי לְבָשָׂר אֶחָד", הם מסוגלים לחוש את היותם נשמה אחת. אנו רואים איפוא שלאות ח' כוחות של חיבור. הדבר ניכר בשורש ח.ב.ר, במשמעות של חיבור וחברות, הפותח באות ח'. מאפיין זה בא לידי ביטוי גם במספר הכללי אחת (א-חת), הבנוי על א' (=1), ועל האותיות 'חת'. גם השורש א.ח.ד. מלשון איחוד, בנוי על א' ועל 'חד' (אחד בארמית). לפי שיטת האר"י הקדוש (על דרך קבלה), נכתבת האות ח' במתכונת דומה לקודמתה, אך ע"י צירוף של האותיות ו' ו-ז'. צירוף זה כמו בא לרמז על כך שהחתן כמו מצביע על הכלה המיועדת ואומר ב-זו חפצתי ואין בלתי. רמז נוסף שניתן למצוא בחיבור עלפי ערכן המספרי של האותיות, ז + ו = 13 = אהבה = אחד.

ומעניין לגלות שהאות ח' משמשת גם כדי להביע את ההיפך הגמור, את השבירה והחיתוך. ואכן המילה חת (משורש ח.ת.ת.), משמעה שבירה, והתקפלות ובהשאלה, פחד. אנו אומרים על אדם אמיץ שהוא "עשוי ללא חת". האותיות ח' ו-ת' הן גם האותיות הראשונות בשורש ח.ת.ך. על האדם "לשבור" לכוון הנכון ו"לחתוך" ולהחליט על זיווגו. אך למעשה, הדברים נחתכו כבר למעלה, עוד בטרם נולד, עם חיתוכה של הנשמה לשתיים. ואז כאשר הוא מגלה את מי שמוצאת חן בעיניו מצד פנימיותה, ח"ן = חוכמת נסתר, על דרך האמת, אז הוא פונה אל אביה ומבקש את ידה (ח-תן). וכאשר

